

Суржик в українській мові

Презентацію підготували:
студентки МЛНім 31-12
Козир Аліна та
Чоп Алла

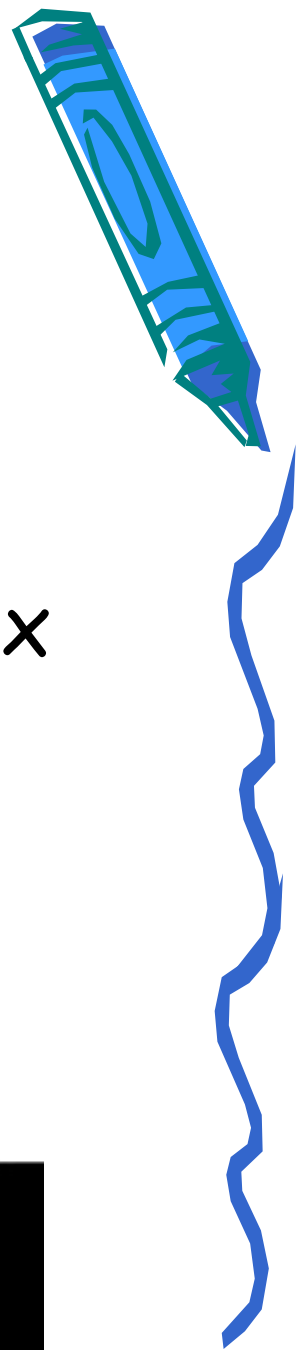
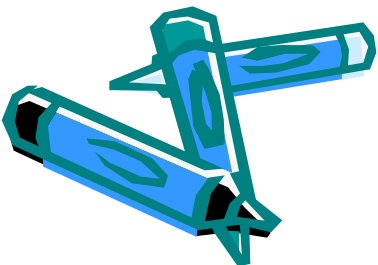

Що таке "суржик"?

- СУРЖИК – це засмічена мова, в якій штучно поєднуються одиниці різних мов, без нормалізації.

СУРЖИК

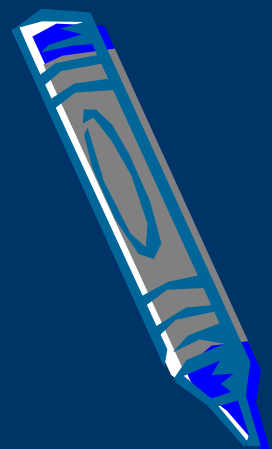
Як виникає?

Всі сучасні літературні мови є сумішшю тих чи інших стародавніх мов, оскільки включають певні елементи лексики і граматики цих мов. Тобто сучасні літературні мови — це колишні суржикі. Будь-яку літературну мову можна розглядати як певний стандарт, введений суспільством у власних інтересах, зокрема для спрощення і стандартизації господарського життя. Відомо, що всі стандарти — річ минуща, тому рано чи пізно всі сучасні літературні мови світу мусять відійти у минуле і дати дорогу новим літературним мовам, новим стандартам, які очевидно виникнуть як певні суржикі (суміші) на базі вже існуючих стандартів.

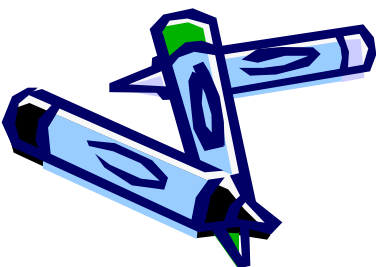
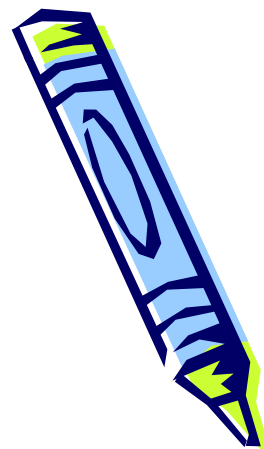
Українсько-російський суржик

Українсько-російський суржик поширений у побутовому спілкуванні жителів багатьох регіонів України, а також місцевостей на території Росії, де проживає українське населення — на Стародубщині, Курщині, Подонні, Кубані, Ставропольщині, Терщині, Поволжі, Поураллі, Тюменщині, Омщині, Цілині (Сірий Клин), Зеленій Україні.

ТУМ застерігає:
суржик шкодить
розумовому розвитку
і порозумінню.

ДВОЯЗЫЧІЄ

Домашние языки Украины, Беларуси и Молдовы

Languages Spoken at Home in Ukraine, Belarus and Moldova

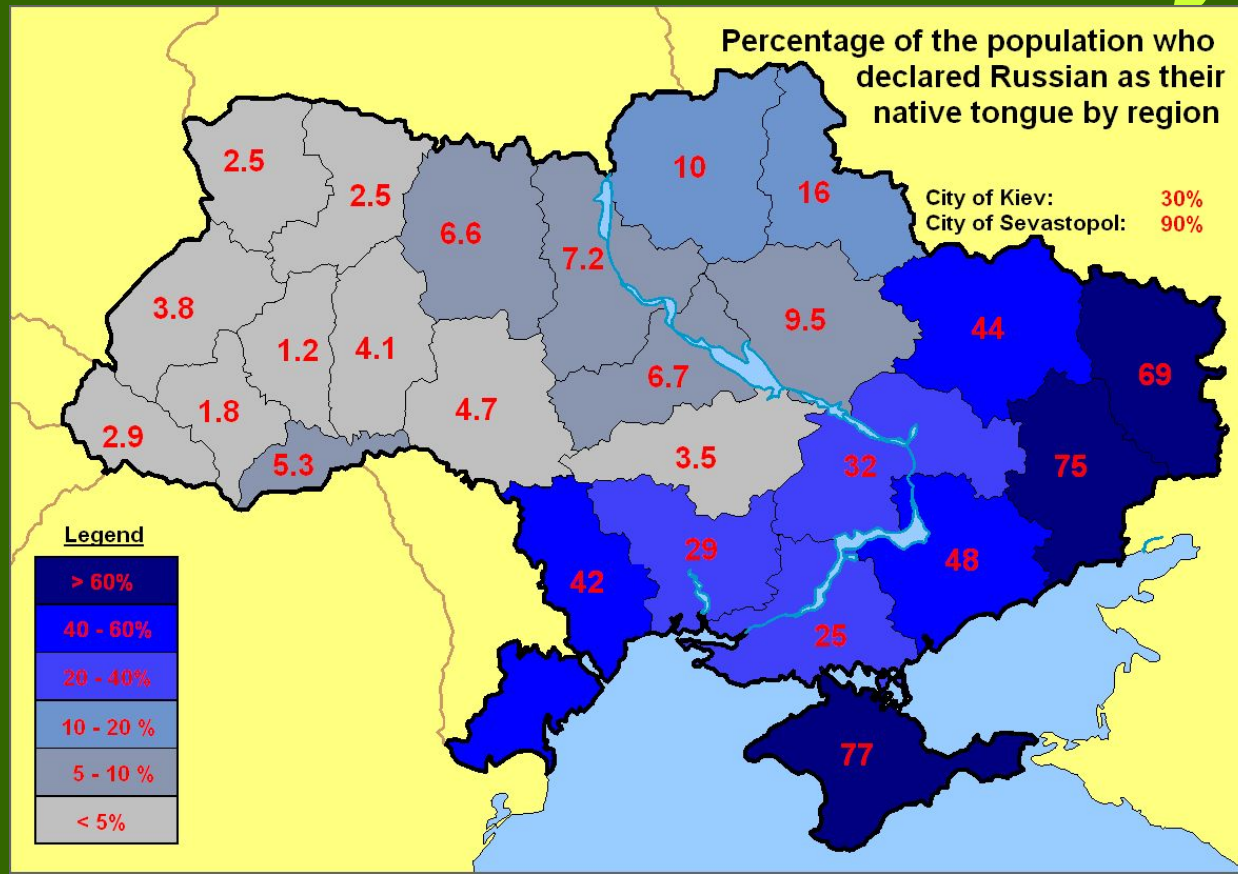
[based on Kyiv National Linguistic University data, Ukraine, 2009, public domain smavrody]

Русский - Russian	1
Суржик - Surzhyk	2
Украинский - Ukrainian	3
Западно Украинский - West Ukrainian	4
Русинский - Rusyn	5
Болгарский - Bulgarian	6
Молдавский, Румынский - Moldavian, Romanian	7
Греческий - Greek	8
Венгерский - Hungarian	9
Татарский, Гагаузский - Tatar, Gagauz	10
Польский - Polish	11
Белорусский - Belarusian	12
Трасянка - Trasyanka	13

* М - представляет менее 50% меньшинство
represents less than 50% minority

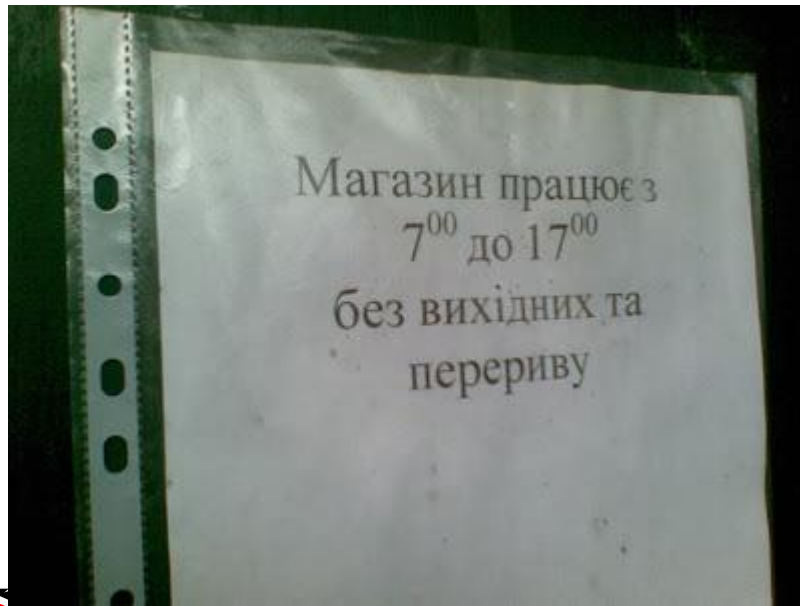
За даними досліджень Київського міжнародного інституту соціології, у 2003 р. поширеність «суржикомовності» серед дорослого населення різних регіонів України становила від 2,5% (Західний регіон) до 21,7% (Східно-Центральний регіон), а загалом по Україні — близько 12%. Але варто враховувати, що через очевидні проблеми з проведенням чіткої межі між «суржикомовністю», вживанням окремих елементів суржику і «чистою» україномовністю чи російськомовністю такі оцінки можуть бути лише приблизними.

Слід також звернути увагу, про існування з давніх-давен діалектів, які були проміжними між діалектами староруської мови, які склали основу сучасної літературної української і діалектами, які склали основу сучасної літературної російської мов.

- Суржик існує у різноманітних формах. Намагаючись типізувати суржик, деякі дослідники виділяють суржик «на основі української мови» і «на основі російської мови», а також «слабку» та «сильну» форми суржику, залежно від концентрації порушень лексичного стандарту української або російської мови (від 10-15% до 25%).

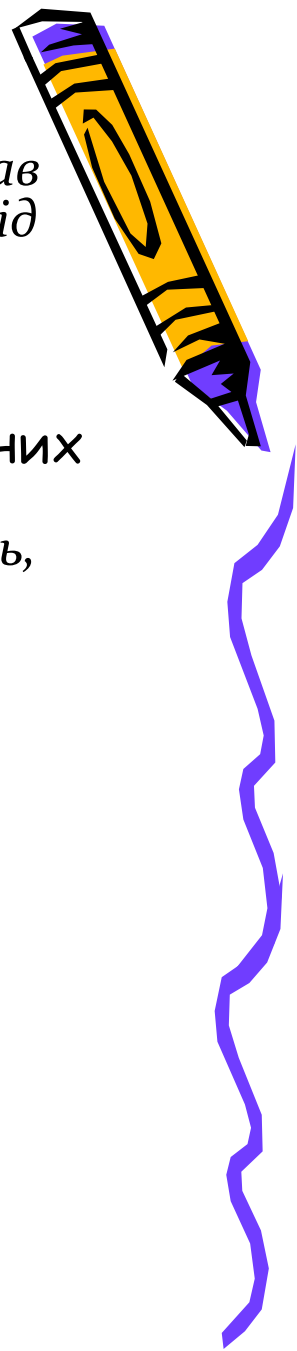

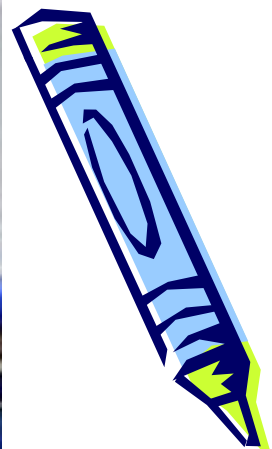

- Деякі характерні прояви суржикю (порівняно з нормативною українською мовою): вживання русизмів замість нормативних українських відповідників: *даже* (навіть), *да* (так), *не* (ні), *када* (коли), *не нада* (не потрібно), *еле* (ледве), *щас/січас* (зараз), *всегда* (завжди), *нікогда* (ніколи), *чуть-чуть* (трішки), *конєшно* (звичайно, звісно), *наверно* (мабуть), *напрімер* (наприклад), *допустім* (припустимо), *между* (між), *вместо* (замість), *вроде/будто* (наче, начебто), *іменно* (саме), *рядом* (поруч), *язык* (мова), *больніца* (лікарня), *циплята* (курчата), *предохранітель* (запобіжник), *предсідатель* (голова), *почта* (пошта), *почтальйон* (листоноша) тощо;

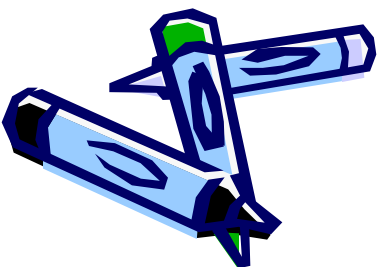

- «Українізовані» форми російських дієслів — *зделав* (зробив), *дівся* (подівся), *унаслідував* (успадкував), *получав* (отримував), *щитав* («вважав» або «рахував» залежно від контексту), *отдав* (віддав), *отключив* (вимкнув);
- «українізовані» форми російських числівників — *первий/перва*, *вторий/втора*;
- змішування українських і російських форм невизначених займенників — *хто-то* (хтось), *шо-то* (щось), *як-то* (якось), *які-то* (якісь), *який-то* (якийсь), *чого-то* (чомусь, чогось), *кой-шо* (щось), *кой-які* (якісь);

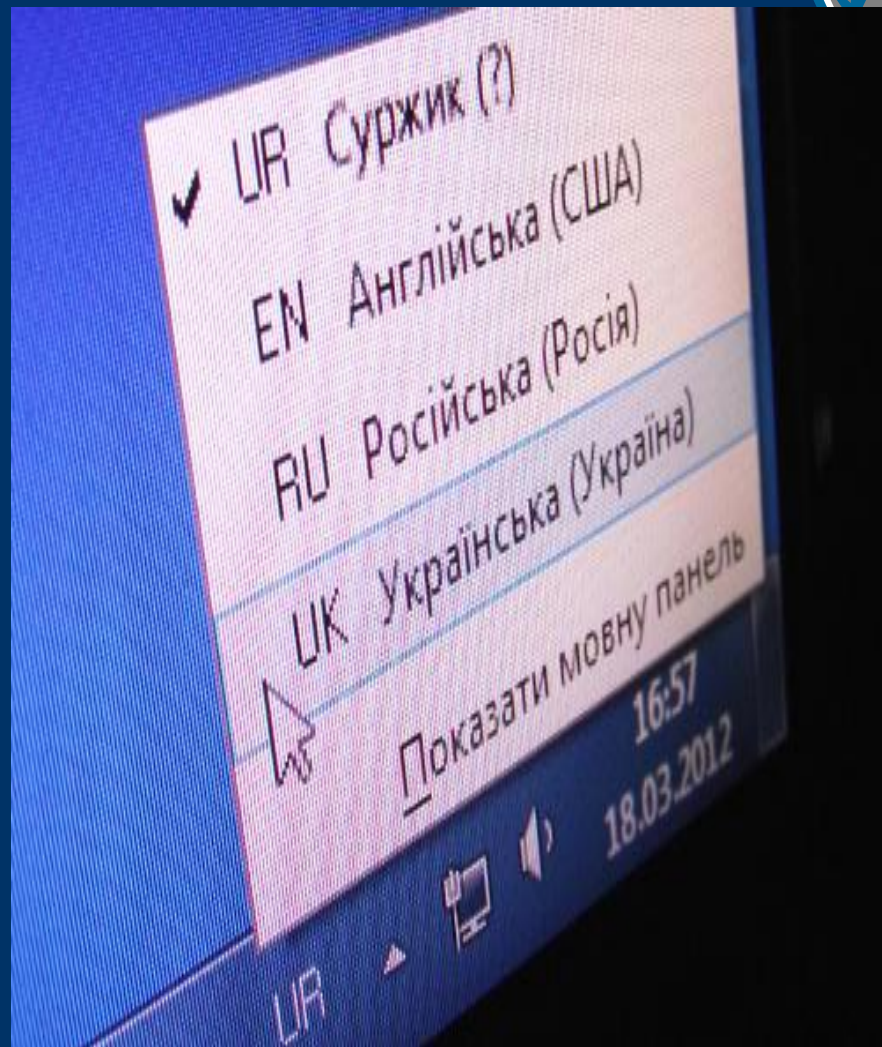

- утворення найвищого ступеня порівняння прикметників і прислівників за зразком російської мови — *самий головний (найголовніший), саме важне (найважливіше)*;
- слова і вирази, кальковані з російської — *міроприємство, прийняти міри, прийняти участь, досі, так як, бувший у користуванні, на протязі*;
- активне використання «є» в позиції після приголосної, особливо в російських запозиченнях, ще й під наголосом (*первий, делают, свет, архитектор, Вера, шалфей*)

Суржик у сучасному мережевому жаргоні

- У багатьох україномовних інтернетівських форумах і блогах вживаються різноманітні форми суржику, що містять значну кількість русизмів, а також російськомовні вставки, записані українськими літерами, нецензурна лексика і інші елементи ігор з мовою та орфографією. Крім традиції використання суржику у сучасній українській літературі, у таких випадках варто враховувати і можливий вплив форм сучасного російського мережевого жаргону, де використовується навмисно спотворена орфографія і специфічна лексика. В українському тексті слова, спотворені на «падонківський» манер, можуть виглядати схожими на русизми чи елементи суржику.

І УВАГА! Шановні пасажирин!

Говорімо правильно і красиво!

ПРАВИЛЬНО	НЕПРАВИЛЬНО
Не грюкайте (не гримайте) дверима	Не хлопайте дверима
Відчиніть вікно (двері)	Відкрийте вікно (двері)
Пане водію (шофере), зупиніться, будь ласка, тут	Шофер, станьте тут
Ви виходите?	Ви сходите?
Наступна зупинка	Слідуюча остановка
Решта з двох гривень	Здача з двох гривнів
Візьміть, будь ласка, за двох	Візьміть за двоїх

z i k

zik.com.ua

ВО „СВОБОДА”

Знаходження розвитку зв'язку, транспорту та дорожнього господарства ЛОДА

Навмисно-демонстративне вживання суржику, специфічного жаргону і нехтування офіційними нормами правопису (свого роду "штучна диглосія") підкреслює особливий неформальний характер віртуального мережевого спілкування, норми та звичаї якого є значно більш вільними та ексцентричними порівняно з листуванням чи спілкуванням у реальному житті, в умовах складних бюрократичних систем сучасних держав, а також позначає дистанцію між реальною та віртуальною особистістю автора. Водночас, модифіковане написання нецензурних слів та виразів може певною мірою пом'якшувати шоковий ефект від використання табуйованої лексики та епатажного стилю поведінки.

"Суржик" у світі

Подібне явище існує в багатьох мовах в багатьох країнах світу. В білоруській мові воно отримало назву «трасянка». У канадському варіанті французької мови — жуаль (франц. *joual*), поширений у провінції Квебек, з численними відхиленнями від франко-канадських фонетичних і граматичних норм та запозиченнями з англійської мови. На Ямайці частина населення говорить на місцевому варіанті англійської з домішками мов західної Африки — патва. У Нігерії є «нігерійський піджин» (спрощена англійська із запозиченнями з мов йоруба й іґбо). У США подібне мовне явище — суміш іспанської та англійської, котрою балакають вихідці з Латинської Америки — називають «спанглиш» (англ. *Spanglish*, утворене від англійської назви двох мов *Spanish* і *English*).

Використані джерела:

- К. В. Ленець. Суржик. Українська мова: Енциклопедія. — Київ, 2000, с. 616.
- Закономірності розвитку українського усного літературного мовлення. — Київ, 1965.
- В. В. Німчук. Проблеми українського правопису в ХХ ст.
- Лариса Масенко. Суржик як соціолінгвістичний феномен. «І» №35, 2004.
- Вахтин Н., Жиронкина О., Лисковец И., Романова Е. Новые языки новых государств: явления на стыке близкородственных языков на постсоветском пространстве. Отчёт ЕУСПб, 2003

Дякуємо за увагу!

